

Izhaja vsak dan zjutraj razven v ponedeljkih in dnevih po praznikih. Posamezna številka Din 1.-, lanskoletne 2.-; mesečna naročnina Din 20.-, z tujino 30.-. Uredništvo v Ljubljani, Gregorčičeva 23. Telefon uredništva 30-70, 30-69 in 30-71.

Jugoslovan

Rokopisov ne vračamo. Oglasi po tarifi in dogovoru.

Uprava
Ljubljana, Gradišče 10, tel. 30-68.
Podružnica v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 24, tel. 29-60.
V Celju: Slomškov trg 4.
Pošt. ček. rač.: Ljubljana 15.621.

Št. 224

Ljubljana, nedelja, dne 27. septembra 1931

Leto II.

Jugoslovani!

Beograd, 26. septembra.

Z manifestom Nj. Vel. kralja z dne 6. januarja 1929. l. so bile začrtane smernice nove državne in narodne politike.

Vlada, ki ji je Nj. Vel. kralj poveril, da izvrši naloge tega manifesta, je našla polno razumevanje in podporo vsega naroda v vseh krajih naše domovine. Tako je mogel šestojanuarski režim z uspehom dovršiti svoje poslanstvo. Njegovo poslanstvo je bilo v tem, da

vrne našemu narodu slogo in notranji mir,

da odpravi najtežje pogoške in nedostatke v naši upravi, da združi vse, ki hočejo delati in ki verujejo v napredek, in da učvrsti naše novo državno in narodno življenje na ideji našega popolnega edinstva.

Z zakonom z dne 3. oktobra 1930. l. je Nj. Vel. kralj kronal novo nacionalno politiko in dal naši Jugoslaviji njeno pravo ime in definitivno organizacijo po banovinah. Navdušenje, s katerim je narod sprejel ta zgodovinski čin Nj. Vel. kralja, je dokaz njegove visoke nacionalne zavesti in njegovega globokega političnega razumevanja.

Zvest globokemu nacionalnemu čustvu in tradicijam svojega doma, ki smatra

skladnost med kraljem in narodom

za najjačje jamstvo naše svobode in našega napredka, je Nj. Vel. kralj dne 3. septembra t. l. proglasil ustavo.

S tem činom, ki nad vse drugo postavlja državno celoto kot najbolj dragoceno svetinjo, posvečeno s krvjo in žrtvami naših najboljših sinov, ter narodno edinstvo kot glavni vir sile in napredka, so bili položeni stalni in neizpremenljivi temelji naše notranje ureditve in splošnega razvoja.

Ustava z dne 3. septembra predstavlja popolno skladnost med interesi posameznih delov naroda in države ter zgodovinsko nujnost državne celote in narodnega edinstva.

Ustava daje državljanom vse bistvene svoboščine,

vse osnovne pravice, popolno enakost in ravnopravnost, svobodno izvoljeno narodno predstavništvo, odreja parlamentu najširši delokrog, uvaja široke samouprave, loči oblast upravnih in sodnih organov, jamči za svobodo vesti in vere, za ravnopravnost posameznih veroizpovedi in za spoštovanje verskih čustev, ureja pouk na osnovi svobodne znanosti, odreja pravce zdravega socialnega in gospodarskega napredka, obnavlja svobodno izražanje misli ter združevalne in zborovalne pravice.

V novi ustavi, prepojeni z jugoslovansko mislijo, so začrtane glavne in bistvene poteze nacionalne in državne politike. Na podlagi tega programa naj se združijo k sodelovanju vsi, ki ljubijo svojo državo in žele dobro domovini. S svojim ukazom o razpisu volitev nudi Nj. Vel. kralj vsemu našemu narodu priliko za to sodelovanje.

Dne 8. novembra t. l. bodo volitve za Narodno skupščino, ki bo skupno s senatom nadaljevala delo na oživetjenju načel jugoslovanske nacionalne in državne politike.

Kot člani kraljevske vlade se globoko zavedamo pomena poverjene nam zgodovinske naloge kakor tudi odgovornosti pred kraljem in narodom. Razbremenjen problema, ki je tako dolgo in tako usodno rušil njegove sile in ki so ga drugi narodi že davno rešili z edino mogočo strnitvijo vseh sil v veliko nacionalno celoto, si naš narod ne želi ničesar bolj iskreno in toplo kakor to, da se lahko posveti plodnemu delu za svoje socialno in kulturno blagostanje.

Ustvarjajoče delo naj združi vse državljanje,

ki žele posvetiti splošnemu blagru vse žive in zdrave sile, ki jih nosijo v sebi. Samo tako si bo mogla naša draga Jugoslavija v sedanjih časih težkih gospodarskih in socialnih pretresov zagotoviti v svetu mesto, ki ji gre po sijajnih sposobnostih našega naroda, po njegovih žrtvah in trpljenju in po prirodnem bogastvu naše zemlje. Le ustvarjajoče delo lahko našemu narodu da oni notranji mir in zadovoljnost, ki sta najjačje jamstvo naše svobode in našega obstoja.

Delovni program parlamenta

Delovni program, ki čaka narodno predstavništvo, je velik in obsega gospodarski in kulturni napredek širokih narodnih slojev. Tem je treba posvetiti glavno skrb našega bodočega zakonodajstva.

Naša gospodarska politika naj poišče pravično izravnavo med interesi kmečkega stanu, ki tvori ogromno večino našega naroda in med potrebami zdravega razvoja ostalih gospodarskih panog, brez katerih ne moremo ohraniti svoje gospodarske neodvisnosti.

Revizija vsega našega davčnega sestava

bo omogočila pravičnejšo razdelitev obremenitve narodne celote in bo ukinila one dajatve, ki so bile uvedene in povišane le zaradičasne potrebe.

Varčevanje, izvedeno v državnem in samoupravnem gospodarstvu do kraja, bo dalo prosta sredstva za pospeševanje kmetijstva, obrtništva, trgovine in industrije, tako da se bo mogla naša gospodarska organizacija solidarno razvijati in se izpopolniti za konkurenco. Dosledna izvedba štednje nam bo omogočila tudi izpopolnitev našega socialnega zakonodajstva, ki pa bo moralo poleg delavca obsegati tudi kmeta in obrtnika.

Ze doslej se je posrečilo urediti našo upravo in jo očistiti krutega birokratizma. Naloga vlade in zakonodajstva bo, da se uprava čim bolj približa narodu in njegovim potrebam in interesom. Treba bo podvojiti napore in delati z vsemi silami, da naš narod kulturno dvignemo. Nacionalna in držav-

na misel, spoznavanje razmer in potreb vseh delov naroda, njega razumevanje in pa občutek nerazrušljive narodne solidarnosti mora prešiniti kri in življenje vseh jugoslovanskih pokolenj.

V zmislu obeleženih pravcev bo pripravljen za narodno predstavništvo konkreten delovni program. Izvedba tega programa bo odvisna od pozitivnega sodelovanja naroda. Narod je že dozdej izražal svojo neomajno in odločno željo, naj se preneha s starimi potmi in metodami. Nove volitve dajejo možnost, da se ta želja uresniči.

Apeliramo na vse državljanje, ki so dobre volje, da aktivno pomagajo pri končni ureditvi naših razmer in pri popolnem uresničenju velike ideje v jugoslovanskem, nacionalnem in državnem programu. Ta ideja ne pozna ne plebemskih, ne verskih niti nekdanjih političnih razlik.

Kličemo na sodelovanje vse Jugoslovane, ki so prepričani v končno ureditev našega narodnega in državnega življenja, v pravičen razvoj in v bodočnost našega naroda, in da je mogoče naše narodno in državno edinstvo ohraniti in ga učvrstiti samo z močnim in pozitivnim delom na osnovi polne ravnopravnosti vseh plemen in vseh ver. Vsi Jugoslovani, prežeti s tem prepričanjem in navdahnjeni s tem duhom, so dolžni brez ozira na razdvojenost prošlosti, z globokim spoštovanjem vsega onega, kar je kot tradicija iz prošlosti lepo in veliko, da združijo vse svoje sile za glavni cilj:

zaveličino naroda in moč države

Volitve dne 8. novembra bodo zgodovinskega pomena.

Te volitve bodo manifestacija narodne volje za življenje in napredek,

izpoved vsega zavednega jugoslovanstva za veliko nacionalno državno politiko, ki naj za vedno preseka naše stare nevolje in prepire in povede ves naš narod k miru, blagostanju, sreči in napredku.

V Beogradu, 26. septembra 1931.

Peter R. Živković, l. r.
predsednik ministrskega sveta in minister notranjih zadev.

B. Z. Maksimović, l. r.
prosvetni minister.

dr. Stanko Šibenik, l. r.
minister za šume in rudnike,

dr. Stanko Šverljuga, l. r.
minister brez portfelja.

Laza Radivojević, l. r.
prometni minister.

Nikola Preka, l. r.
minister brez portfelja.

Mirko Neudorfer, l. r.
poljedelski minister.

Dj. Djurić, l. r.
finančni minister.

dr. Marko Kostrenčić, l. r.
minister za soc. politiko in nar. zdravje.

Pavel Matica, l. r.
minister brez portfelja.

dr. Avdo Hasan-Begović,
minister brez portfelja.

Nikola P. Uzunović, l. r.
minister brez portfelja.

Kosta L. Timotijević, l. r.
minister brez portfelja.

Andrija M. Stanić, l. r.
minister brez portfelja.

dr. V. Marinković, l. r.
zunanji minister.

dr. Albert Kramer, l. r.
minister za gradnje.

dr. Ivo Paleček, l. r.
minister brez portfelja.

dr. Kosta Kumanudi, l. r.
minister za trgovino in industrijo.

Ivan Pucelj, l. r.
minister brez portfelja.

dr. Milan Srskić, l. r.
minister pri predsedništvu min. sveta.

dr. Drag. S. Kojić, l. r.
minister za pravosodje.

Odhod francoskih ministrov v Nemčijo

Laval in Briand sta se včeraj popoldne odpeljala v Berlin -- Optimistična izjava ministrskega predsednika Lavalovinarjem

Pariz, 26. septembra. d. Ministrski predsednik Laval in zunanji minister Briand sta danes popoldne ob 16¹⁵ odpotovala s francosko delegacijo v Berlin. Pol ure pred odhodom vlaka je dospel na postajo Laval v spremstvu poljedelskega ministra Tardieuja. Oba francoska predstavnika je na kolodvoru pozdravil nemški predstavnik poslov v Berlinu dr. Forster. Mnogi na kolodvoru je odhajajočima ministroma vprizorila viharne ovacije. Čuli so se vzkliki: »Živel Laval! Živel Briand! Naj živi mir!« pa tudi »Živela Nemčija!«

Pariz, 26. septembra. d. Ministrski predsednik Laval je danes opoldne sprejel zastopnike inozemskega in francoskega časopisja ter jim z ozirom na svoj odhod v Berlin podal sledečo izjavo:

»Pot, ki jo nastopamo v Berlin, se ne sme smatrati samo kot čin mednarodne vpljdnosti. Naš sestanek z nemškimi ministri mora biti pred vsem namenjen pozitivnemu delu. Ako se bodo odnošali med Nemčijo in Francijo zboljšali ter bosta oba velika naroda začela voditi aktivno politiko vzajemnega dela, tedaj sem prepričan, da bo čim prej vzpostavljeno neobhodno potrebno medsebojno zaupanje. Tej nalogi se morata obe vladi z vso resnostjo posvetiti. To doseči, je težka in kočljiva zadeva, toda ne sme biti nemogoča, tem manj ker so sestanki v Parizu in Londonu nadaljnje delo že olajšali. Četudi nekaterih problemov spričo

sedanjih razmer ne moremo načeti, bomo mogli nebroj drugih vprašanj na podlagi medsebojnega zaupanja povoljno rešiti. Pred vsem imam tu v mislih gospodarske odnose med obema državama. Rešitev te naloge, ki naj jo obe vladi organizirata in kontrolirata in ki naj bo poverjena le kvalificiranim zastopnikom glavnih panog gospodarskega življenja, mora uspeti. To skupno delo pa bo tudi važen psihološki činitelj pri vseh nadaljnjih skupnih naših nalogah. Prepričan sem, da pot, ki jo podzemamo, odgovorja najglobljemu prepričanju in iskreni želji našega naroda.«

Današnje občinske volitve na Češkoslovaškem

Praga, 26. septembra. d. Jutri se vrše na Češkoslovaškem v 70% občin občinske volitve. Največji interes kaže javnost seveda za volitve v Pragi, kjer ni nič manj kakor 20 strank vložilo svoje liste. Do sedaj je bila najmočnejša stranka narodno - socialistična, ki je tudi postavila župana. Njihovi nasprotniki so narodni demokrati in pristaši Stribernega. Na Češkoslovaškem obstoji volilna dolžnost, tako da se neopravičljiva odsotnost pri volitvah kaznuje z 25 do 500 Kč kazni. Volitve se bodo vršile v času od 8. do 16. ure. Za danes in jutri je v volilnih krajih prepovedano točiti alkohol.

Volilni proglas vlade

Apel vsem jugoslovanskim patriotom, da se združijo vse ustvarjajoče sile naroda, to je v prvi vrsti volivni proglas vlade. Ne kliče pa vladni proglas Jugoslovane samo platonično k delu, temveč tudi pove, kako se mora vršiti ustvarjajoče delo vsega združenega naroda.

Samo na podlagi velikih pridobitev, ki jih je dal Jugoslaviji 6. januar in ki jih je kasneje 3. oktober še izpopolnil, se more vršiti to delo. Kajti nikdar več ne sme slepa strankarska strast spraviti v nevarnost obstoja države in nikdar več ne sme notranja nesloga onemogočiti vsako pozitivno delo. Šesti januar je vrnil našemu narodu slovo in notranji mir in ta velika pridobitev ne sme biti nikdar zapravljena. To je osnovna zahteva od vsake jugoslovanske politike in v tem oziru je vsaka sprememba državne politike izključena.

Nobenega kompromisa pa tudi ni glede naše enotnosti. En narod smo in en narod tudi ostanemo. Takšna je volja jugoslovanskega naroda in takšna tudi ostane.

Na teh nepremakljivih načelih pa se gradi nova bodočnost Jugoslavije in izhodišče za ta nova pota tvori naša nova ustava. Kakor daje ustava državljanom na eni strani vse bistvene državljske svoboščine, tako pa daje na drugi strani tudi jamstvo, da ne bo nobenih presenečenj in da se nikdar več ne bodo ponovile stare napaake.

Vse to je temeljna vsebina jugoslovanske misli in v smislu tega jugoslovanskega programa je tudi sestavljena vsa vladna volivna proklamacija. Njen cilj je samo eden, da pride do sporazumnega sodelovanja vseh, ki ljubijo svojo državo in ki žele dobro svoji domovini. Iz teh dveh razlogov je zato vladna volivna proklamacija identična z jugoslovanskim programom. Kajti vse to, kar so jugoslovanski patriotje od nekdanjih zahtevali, to je obseženo v vladni proklamaciji in zato bo tudi vladni apel imel popoln uspeh, ker bi morali biti Jugoslovani proti sebi, če ne bi sledili temu apelu.

Vladna proklamacija pa je tudi čisto konkretna in delovni program, kakor se navaja v proglasu, je samo podpirati. Kakor je bila s 6. januarjem ustvarjena popolna skladnost med kraljem in narodom, tako se mora sedaj doseči popolna skladnost med narodom samim. Ne stan proti stanu, temveč stan s stanom za splošen napredek, to je naloga, ki jo ima izvajati novi parlament. Z napredkom vseh stanov se naj doseže tudi napredek vse države, pri čemur pa se seveda ne sme pozabiti, da je kmeti stan najštevilnejši in jedro naroda.

To harmonijo stanov mora imeti novi parlament vedno pred očmi in s to mislijo vršiti vse svoje delo. To delo bo obsežno in veliko in izvesti bo treba revizijo vsega našega davčnega sistema, s pametno štednjjo doseči, da se bo državni denar čim boljše uporabljal in da bo zagotovljen napredek našega kmetijstva, obrta, trgovine in industrije, a tudi vse naše kulture. Razširiti pa bo treba tudi socialno zakonodajo in ne samo delavec, temveč tudi kmet, obrtnik in duševni delavec morajo biti zavarovani novi parlament, in zato mora narod vseskozi moderen in program, ki ga ima izvesti novi parlament in zato mora narod sodelovanjem vseh poslati v svoj parlament tudi svoje najboljše zastopnike.

Uvod k vsemu temu velikemu delu pa so volitve, ki se vrše 8. novembra.

Te volitve so prvi nastop naroda po velikih zmehih preteklih dni in zato imajo te volitve čisto poseben pomen. Ali za prepire preteklosti ali za ustvarjajoče složno delo vseh Jugoslovancev? Pred to vprašanje postavljajo volitve vsakega Jugoslavana in v tem smislu bo tolmačila volitve tudi vsa tujina.

Prav iz tega vzroka pa imajo november-ske volitve absolutno manifestanten pomen in v tem je tudi njih velika pomembnost. Ali smo Jugoslovani prežeti z eno voljo, ali nas veže eno čustvovanje ali smo proti tujemu svetu eno ali nismo. To vprašanje tudi brez naše volje postavljajo volitve. In zato moramo na to vprašanje odgovoriti močno in s takšnim povdankom, da ne bo nihče več stavil tega, za nas ne ravno laskavega vprašanja. Volitve imajo zato manifestanten pomen in Jugoslovani hočejo, da bodo tudi silna manifestacija jugoslovanske enotnosti napram vsemu svetu.

In zato z geslom vladne proklamacije na delo, zato vsi strnjani v boj:
Za veličino naroda in moč države!

Angleški funt v borbi s špekulacijo

Stroge omejitve borznih poslov -- Izgubljeno ravnotežje se mora zopet vzpostaviti s splošnim mednarodnim sporazumom -- Sedanja kriza in vprašanje novih volitev

London, 26. septembra. AA. Ministrski svet pod predsedstvom MacDonalda je dovolil samo borzne posle za tekoče potrebe. Terminalske posle so prepovedani. S tem ukrepom hoče vlada vplivati na tržišča z britskimi papirji.

London, 26. septembra. AA. Svet tukajšnje borze je odredil, da se sme nakupovati le proti gotovini. Ta odredba je zelo omejevala špekulacijo. Tečajni efektov so nekoliko padli, dočim so se državni papirji popravili. Na inozemskih borzah stoji funt nekoliko bolje.

London, 26. septembra. AA. Lord Dabernon je govoril včeraj na slavnostnem banketu ameriške trgovske zbornice. Dejal je, da je sodelovanje med Zedinjenimi državami in Anglijo nujno potrebno.

Civilizaciji grozi velika nevarnost. Ravnotežje je izgubljeno in svet trpi sedaj na silni deflaciji. Nastala je neobhodna potreba, da se s splošnim sporazumom omogoči stabilizacija cen in dolžnikom povrilo dolgove. Govornik je zaključil, da tega ni mogoče doseči z lokalnimi valutnimi odredbami.

London, 26. septembra. AA. Pri zaključku včerajšnje borze se je funt sterling zelo popravil. Newyorški tečaj, ki je notiral včeraj jutraj 3:4, se je dvignil na 3:775, dočim je notiral Pariz končno 94:5. Valovanja funta niso izvala nikjer razburjenja, ker je bilo jasno, da bodo finančna središča potrebovala dokaj časa, da se prilagode novemu stanju. Na borzi so bili industrijski papirji čvrsti.

London, 26. septembra. n. Na povabilo ministrskega predsednika prideta Baldwin in sir Samuel Herbert jutri v Chequers, kjer se bodo končnoveljavno domenili o razpustu parlamenta in razpisu novih volitev. Parlament naj bi se razpustil 5. oktobra, nove volitve pa vršile 25. oktobra. O rezultatih jutrišnje konference bo MacDonald poročal kralju in nato se bo objavila v tork definitivna rešitev tega vprašanja. Politični krogi menijo, da bo MacDonald nastopil pri volitvah za novi carinski program sedanje narodne vlade. Izgleda pa, da bodo liberalci izstopili iz nacionalne koalicije, ker so proti volitvam.

Laval končno sprejel vabilo v Washington

Ameriška vlada namerava povabiti tudi zastopnike Nemčije in Italije

Pariz, 26. septembra. AA. Uradno razglasa, da je predsednik francoske vlade Laval sprejel povabilo predsednika Združenih držav Hooverja.

Pariz, 26. septembra. AA. Veleposlanik Združenih držav je izročil v imenu Mellona in v lastnem imenu Lavalu, Briandru, Flandinu in Piétriju srebrne tintnike v spomin na prijateljsko sodelovanje pri Hooverjevem načrtu.

Pariz, 26. septembra. AA. Vladni krogi smatrajo, da bo predsednik francoske vlade Laval odpotoval v Washington sredi oktobra.

Po še nepotrjenih vesteh bo ameriška vlada povabila v Washington tudi zastopnike Nemčije in Italije. Na teh sestankih bodo razpravljali o najaktualnejših vprašanjih svetovnega gospodarstva.

Rim, 26. septembra. n. Italijanski poslanik v Washingtonu De Martino je odpotoval v New York, kjer se jutri ukreca na parnik in odpelje v Italijo na svoj dopust. »Evening Standard« je objavil vest, da z ozirom na odhod italijanskega poslanika iz Washingtona v Italijo ni izključeno, da bo v kratkem prišel v Ameriko italijanski ministrski predsednik Mussolini, da se sestane s predsednikom Hooverjem. Poslanik De Martino ima nalogo, da uredi vse potrebno za ta sestanek. Baje je že govoril z državnim tajnikom za zunanje zadeve Stimsonom o tej zadevi.

»United Press« pa poroča, da o tem ničesar ne vedo ne pri amerškem državnem tajništvu ne na italijanskem poslaništvu v Washingtonu.

Pravijo, da se bo predsednik USA Hoover jeseni sestal z dr. Brüningom, ki bo prišel v Ameriko. Nemški poslanik je imel baje že potrebne razgovore z državnim tajnikom za zunanje zadeve Stimsonom.

Proces zaradi požiga šole v Čezsoči pri Bovcu

Glavni »corpus delicti« odklonjen, ker ni smrdel po petroleju

Obtoženci oproščeni

Gorica, 26. septembra. v. Pred goriskim sodiščem se je pričel včeraj popoldne proces proti štirim Slovencem iz Čezsoče, ki jih je oblast obtožila, da so zažgali v noči od 28. na 29. marca t. l. šolo v Čezsoči pri Bovcu. Obtoženi so bili: 20-letni Andrej Bizjak, 22-letni Stanislav Bizjak, 24-letni Ivan Bizjak in 20-letni Silvester Kopl.

Policija in orožništvo sta izvršili preiskavo z največjo doslednostjo. Pretaknili so vso čezsoško okolico, rabili vse pripomočke in celo policijske pse, da bi le našli požigalce. Toda razen razbite steklenice, ki je še smrdela po petroleju, niso našli ničesar. Vsa oblast pa je bila do kraja prepričana, da gre za političen zločin. Vse je že kazalo, da bodo preiskavo, ki ni hotela dati nikakšnega rezultata, opustili, ko je nenadoma prišel od državnega pravdnikstva v Gorici ukaz, naj primejo navedene 4 mladeniče in jih pošljejo v Gorico.

Ljudstvo je bilo prepričano, da niso ničesar zakrivali. Zasihevanja in preiskave pa so se obrnile tako, ko da so fantje požgali šolo iz maščevanje, ker sta čezsoški učiteljici Rafaela in Asunta Salerno slabo ravnali s šolskimi otroci in neko deklico celo telesno poškodovali. Kakor znano, se je proti učiteljici Asunti Salerno vršil tudi proces, ki pa se je zaključil tako, da so jo opustili in malo ne pohvalili. Tedaj so preiskovalne oblasti prišle do mnenja, da je zločin treba pripisati ljudskemu maščevanju za takšno ravnaje s šolskimi otroci.

Oblasti, ki so vodile preiskavo zaradi požiga, so našle v hiši enega izmed obtožencev slično steklenico, kakor je bila ona razbita, ki so jo našli pred šolo, pa so iz te okolščine sklepale, da je treba baš v omenjeni hiši iskati požigalce. In tako je prišlo do tega, da so izmed mnogih fantov, ki so bili v preiskovalnem zaporu, izbrali štiri in jih obtožili požiga. Proces bi se bil moral vršiti že pretekli mesec, a so ga odgodili, ker je bil, kakor so poročali listi, zastopnik obtožencev odv. Paglilla obolev.

Na procesu so po uvodnih formalnostih prečitali obtožnico, ki jo je sestavljal namestnik državnega tožilca dr. Gaspari s sodelovanjem preiskovalnega sodnika dr. Del Pina. Sledilo je zasliševanje obtožencev. Vsi obtoženci so zanimali krivdo in pripovedovali, kako in kje so prebili ves dan in vso noč pred požigom in za časa požiga. Kot priče so nastopile čezsoški požeštari Volpini, gostilničar Kavsi, ki mu je

tiste dni neko ukradel petrolej, policijski komisar dr. Bicchi iz Tolmina in Gizela Ivančičeva, Kavsova natakariča. Skušali so izpovedati vse obtežilne okolščine glede obtožencev, a dr. Bicchi je moral med splošnim smehom priznati, da ni mogel ugotoviti, če je bila steklenica, ki so jo našli pri Bizjakovih, tudi Kavsova last in če jo je Kavsi rabil za petrolej, kakor ono, ki so jo našli razbito pred šolo — ker ni vtikal svojega nosa vanjo.

Ze sam državni pravdnik dr. Gaspari je spričo tako pomanjkljivih dokazov moral predlagati, naj obtožence oprostijo. Ze spričo tega odv. Paglilla ni imel težavnega dela in je zahteval oprostitev, ker obtoženci sploh niso zakrivali zločina. Senat trojice je ugodil državnemu tožilcu in je obtožence oprostil, ker jim ni bilo mogoče dokazati, da so zažgali šolo.

Iz državne hipotekarne banke

Beograd, 26. septembra. I. Državna hipotekarna banka sporoča posestnikom njenih 7% obveznic dolarske emisije (Seligman), da bo pričela 1. oktobra t. l. izplačevati kupon št. 9 pri centrali v Beogradu in pri vseh svojih podružnicah v ostalih mestih.

Sprejem v višjo šolo vojne akademije

Beograd, 26. septembra. I. Na predlog upravnika vojne akademije je vojni minister odredil, da se sprejmejo za slušatelje višje šole vojne akademije artilerijski kapetan II. razr. Šv. i. g. A. Anton, pehotni poročnik Skodlar I. Leopold, pehotni poročnik Wurzbach A. Norbert, konjeniški poročnik Golob J. Josip, letalski kapetan I. razreda Pirč F. Franjo. Navedeni častniki se morajo 1. oktobra javiti pri upravniku vojne akademije.

Zrebanje srečk državne loterije

Beograd, 26. septembra. I. Pri današnjem Zrebanju 22. kola državne razredne loterije so bile izrebane sledeče številke: za nagrado 10.000 Din št. 95.210, 20.000 Din št. 56.016 in 84.000 Din št. 635.

Brezposelnost v Ameriki

Washington, 26. septembra. AA. V avgustu je znašalo število brezposelnih v Združenih državah 5 milijonov 600.000.

VREMENSKA NAPOVED

Dunaj, 26. septembra. d. Vreme se zboljšava in postaja topleje, v južnih in jugovzhodnih Alpah mestoma oblačno in toplo, v severovzhodnih Alpah malo spremembe.

Izpremembra in dopolnitev volilnega zakona

Beograd, 26. septembra. AA. Nj. Vel. kralj je na predlog notranjega ministra in predsednika min. sveta predpisal in proglasil zakon o izpremembi in dopolnitvi zakona o volitvah narodnih poslancev za narodno skupščino z dne 10. septembra 1931.

Člen 1. V členu 4 se dodajo novi odstavki, ki se glase:

V banovinah, kjer je več srezov kakor pripadajočih mandatov, se spoji po dva srezu in se bosta glede na volitve narodnih poslancev smatrala kot eden. V Dravski banovini se spoji srezu črnomeljski in metliški. (Nato sledi naštevaje spojenih srezov v drugih banovinah.)

Za srezu, ki se spoje, bo pristojno za potrditev kandidacije srezko odn. okrajno sodišče prvega omenjenega srezu, za izdajanje potrebnih dokumentov pa je pristojno vsako srezko sodišče spojenih srezov, odn. kjer jih ni, vsako okrajno sodišče spojenih srezov.

Člen 2. V členu 23 se doda nov odstavek, ki se glasi:

V srezih, ki se spoje, mora biti najmanj 1 kandidat in 1 namestnik za oba srezu. V teh srezih zadošča le 200 predlagalcev iz obeh srezov skupaj, ne glede na to, v katerem srezu so vpisani v volilni imenik.

Člen 4. Ta zakon stopi v veljavo, kadar se razglaši v »Službenih novinah«.

Premestitve

Beograd, 26. septembra. I. Z ukazom Nj. Vel. kralja sta bila premeščena višja carinski kontrolor 6. položajne grupe Albanez iz Ljubljane v Zagreb, carinski inspektor 6. položajne grupe Plavičič iz Makarske v Ljubljano.

Ne pustite se begati!

Okrožnica notarske zbornice.

Pred par dnevi je angleška vlada, vsled gospodarske krize prisiljena ukinita zlati standard funta. Povod zato ji je dala splošna svetovna spodarske krize prisiljena, ukiniti zlati standard poselnosti, ki vlada v veliki meri na Angleškem, in draga produkcija njihovih proizvodov vsled visoke cene njihove valute. Pri nas brezposelnost v večjem obsegu ni. Tudi je dinar stabiliziran na nivoju, ki ni previsok. Gospodarsko krizo čutimo v prvi vrsti kot posledico splošne svetovne gospodarske krize, predvsem pa, ker ne moremo sadežev naše zemlje, ki nam jih Previdnost v veliki meri naklanja, na zunaj izvesti in prodati.

Za razburjenje pri nas ni pač nobenega povoda. Vendar se je kljub temu posrečilo našo zemlji škodljivim in sovražnim elementom, da so pričeli begati pristoje ljudstvo in ga zapelejavati, da naj dviga denar iz hranilnic in drugih denarnih zavodov, šireč razne neutemeljene vesti, kakor, da bo denar propal, da bodo denarni zavodi propadli in, da bo vse šlo v nič.

Podpisani odbor zbornice poziva vse kolege, da naj v teh težkih časih vplivajo na naše ljudstvo pomirjevalno, da jim razložo, da je naš položaj v tej svetovni krizi vendar boljši kakor marsikater druge države in da se zlasti niti bati, da bi se izgubil denar v državnih denarnih zavodih, kakor so Narodna banka in Državna hipotekarna banka in Poštna hranilnica in da staj trdno v Sloveniji zlasti vse naše hranilnice in posejilnice, pa tudi drugi denarni in bančni zavodi.

Tudi druge države preživljajo težke čase in tudi gospodarsko močna bratska Českoslovaška ni brez težkoč. Toda Čehi so sokolski narod, možje rezanji iz drugega lesa, nego naše ljudstvo. V težkih časih so nam bili Čehi vedno vzor. Posnemajmo jih tudi sedaj! Trezno in previdno so pokrenili vse potrebno, da se izognijo prehudemu vplivu svetovne krize in med njimi ni nobenega bojazljivca, ki bi trepetal radi vrednosti česke krome ali ne zaupal državnim oblastem in ne zaupal svojim hranilnicam, posejilnicam in ostalim denarnim zavodom.

Borza v Pragi postuje povsem normalno in prepričan sem, da bi se pri nas takisto vse normalno razvijalo, ako bi ljudje trezno in preudarno mislili in se ne dali »aljevati« od brezvestnih hujskačev in neodgovornih elementov.

Notarji so poklicani, da v teh težkih časih podpirajo z vsemi sredstvi kr. vlado.

S tem, da notarji poučujejo ljudstvo in se krepko v bran postavljajo sovražnikom naše ujedinjene Jugoslavije, ne vrše le svojih dolžnosti, ampak store tudi to za namenom, da se povrne čimpreje pomirjenje, kar bo v korist ne samo splošnemu gospodarstvu, ampak tudi notarjem samim. — Saj vemo, da so slabi časi za ljudstvo tudi slabi časi za notarje same.

Prosimo torej gl. kolege, da p. možnostni solidarno z vsemi treznimi in prevdarnimi možni svojega okraja zastavijo vse leto, da se to razburjenje med ljudstvom posele. Če pa naletu na hujskače, naj v skrajni sili posežejo tudi po sredstvih državne pomoči. Tudi jim svetujem, da začasno ne izterjavajo ne sami, niti ne svetujejo strankam, da bi izterjavale svoje zahtevke od dolžnikov.

Zbornični odbor se bo obrnil do kr. banske uprave s prošnjo, da naj bi potom Finančne direkcije izposlovala, ki so potrebni, da se plačajo državne takse in kolekvine od zapuščen in pravnih poslov, in da se nakazujejo odnosno notarjem kot sodnim komisarjem in pooblaščenecm strank zneski do višine predvidenih državnih in banovinskih taksa, kolekvin in drugih javnih dajatev, tudi njihovih (notarjev) vlog, ako so notarji prisiljeni se pristojbine mesto strank izplačati, da iste ne zamude kratkega plačilnega roka in ne pridejo v še večjo škodo.

Dr. Andrej Kuhar, s. r.,

predsednik notarske zbornice.

Kam z mladino?

Ob težki krizi, ki je nastala v zadnjih letih in ki se izraža zlasti v ogromnem navalu mladine na šole in v zelo majhnem upanju, da bi se mladina po šoli mogla preboriti do mesta v življenju, smo se obrnili na direktorje nekaterih srednjih šol in smo jih prosili za izjave o tem vprašanju. — Op. ur.

Naval na šole je dobro znamenje

Gospod urednik! Na Vaše vprašanje, kaj mislim o naraščajočem navalu na srednje šole in kam pojde vsa ta učeča se mladina, Vam dajem tale odgovor:

Število učencev na srednjih šolah ne narašča v zadnjih letih samo pri nas, ampak tudi v drugih državah. V bistvu je ta pojav razveseljiv. Polne ljudske šole so znamenje moralno in telesno zdravega naroda. Če se pomnoži število prebivalstva, postanejo v zdravih razmerah ljudske šole pretesne. Potreba zidanja novih ali razširjenja starih ljudskih šol se razvija lahko iz statistike rojstev in umrljivosti otrok pred šoloobvezno dobo. Naraščanje števila učencev v srednjih šolah pri večjem številu otrok v ljudskih šolah je pa pri sedanjih razmerah umevno. Stroj je izpodrinil človeka že z mnogih mest in ga izpodriva še vedno, radi česar pada od leta do leta potreba po delavcih, ki bi delali samo z rokami. To vedo in čutijo pri nas že najširši sloji, zato šolajo svojo deco, da bi jo preskrbeli s pomočjo šole ter splošne in strokovne izobrazbe. Pa tudi pri oddaji čiste navadnih del in služb izprašujejo delodajalci in službodajalci po šolskih izprijehovalih, kajti izobraženejši človek ni le spretnejši za svoje delo, ampak se da po potrebi uporabiti tudi za posle, za katere ni bil najet. Kdor le more, šola svojega otroka po ljudski šoli vsaj še par let. Ako dete v srednji šoli uspeva, mu skuša, če tudi z žrtvami, s popolnim izsoljanjem uglati življenjsko pot, katero uglatenje je pa le premnogokrat, kakor nas uči življenje, samo dozdevno. Zato izvira prirastek v srednjih šolah največ iz delavskih slojev in pa iz uradniških, kajti niti delavec niti uradnik ne moreta danes preskrbeti otroka drugače kot s šolo. S splošnega vidika je ta pritisk na srednje šole dober, ker dviga splošno izobrazbo naroda. Za naše razmere značilno in slabo pa je, da je dotok v šole najmanjši s kmetov. Prej smo dobivali baš s kmetov najboljše talente, danes pa primanjkuje kmetu denarja, da bi poslal svojega sina v mesto v šolo. Na drugi strani pa vsaj upa, da preskrbi deco na kmetiji. Doraščajoča kmečka mladina pa se čuti dandanes doma utesnjeno in zapuščena domačo grudo, ko doraste, ter išče po mestih kakršnegakoli zasluzka in množi število dela išočih ter brezposelnih, obenem pa povišuje ceno dela na kmetih, kjer primanjkuje delavcev. Ta beg mladine s kmetov v mesta je težko in važno vprašanje in je bolj potrebno, da bi se skušal zadržati ta dotok kot naval na šole, ki ne trpi v svojem bistvu zla.

Ker zahtevajo današnje razmere od vsakega neko stopnjo izobrazbe, je dobro, da sili mladina v srednjo šolo, ni pa dobro, da vsa ta množica srednje šole dovršuje. Cilj srednje šole je, da izobražuje in pripravlja za vseučilišče, torej bi morala kot smet odstraniti vse, ki nimajo potrebnih zmožnosti za vseučiliščne nauke. Kot prvo rešeno je zamišljen sprejemni izpit, ki pa ni dosegal tega namena v Avstriji niti ga ne bo pri nas, celo ne v naši banovini, kjer je ljudska šola v splošnem dobra. Tu bo vsak povprečni učenec lahko zadostil zahtevam sprejemnega izpita, posebno od letos naprej, ko je snov izpita že znana. V onih krajih naše države pa, kjer je ljudska šola slaba, je vpis v srednjo šolo otežkočen s tem izpitom, ki bo zaprl vrata srednje šole tudi marsikateremu bistremu in nadarjenemu dečku. Da je tudi v naši banovini padlo letos pri sprejemnem izpitu precej prijavljenih, je krivo to, da so starši za izpit kasno izvedeli in se je še ob koncu minulega šolskega leta zatrdjevalo, da ga to leto še ne bo.

V I. in II. razredu srednje šole je temeljita izbira učencev nemogoča in bi bila tudi krivična, ker se marsikdo duševno šele začne kazati in pravi luči s 13. do 14. letom. Nemogoča je, ker učni načrt naših srednjih šol in predpisi o napredovanju učencev v višji razred niso taki, da bi omogočali to izbiro. Glavni tip naših srednjih šol je realna gimnazija. Tu se uči v I. razredu 29, v II. 30 ur na teden (temeljna oznaka in napaka naših učnih načrtov je veliko število tedenskih ur!), a med temi urami je 10, odnosno 9 ur večšoln (risanje, pisanje, petje, telovadba, ročno delo), naučni predmeti pa obdelujejo izvenzemski francoski jezik (3 ure na teden) več ali manj snov, ki je v glavnem znana učencem iz ljudske šole. Da pade učenec, je potrebno, da ima vsaj 8 negativne ocene iz naučnih predmetov, katerih je 6, sicer ima še potuho in spas v popravnem izpitu. Prehod v višji razred je sicer z novimi izmenami v srednješolskem zakonu za spoznanje postrožen, vendar pa tvori v splošnem rdečo nit, ki se vleče skozi predpise o napredovanju učencev, dobrohotnost, s katero je baron Gautsch, prosvetni minister rajne Avstrije, avstrijsko srednjo šolo skoro upropastil. Tako je treba na naši srednji šoli pri srednje nadarjenem učencu precej zanikrnosti, da se mu posreči pasti kljub temu, da se mora učitelj potruditi, da ga vsega že v šoli nauči.

Kot jez, ki naj bi zaprl pot do dovršitve srednje šole, je uveljavljen pri nas nižji tečajni izpit. Kogar bi spoznal profesorski zbor za nesposobnega za šolanje na višji stopnji, ta se naj bi spodtaknil pri tem izpitu, tako da bi v višjih razredih padli le oni učenci, ki bi se polenili, radi nesposobnosti pa nobeden. Prenapolnjenost razredov je torej na nižji stopnji upravičena, ne pa na višji. Vstop na vseučilišče pa naj bi zabranil vsem, ki bi ne pokazali v višjih razredih dovolj zmožnosti za vseučiliške nauke, nov jez, to je višji tečajni izpit. Toda oba ta izpita nista dejanski nobena jez. V praksi, ki pa nima zakonite podlage, se dela po navadi takole: če je izdelal učenec IV. razred, naj ima še nižji tečajni izpit, če pa je dovršil VIII. razred, mu nekako že gre izpričevalo zrelosti. Tako prileze skozi gimnazijo na vseučilišče mnogo nesposobnežev, ki se na ta ali oni način prerinejo v javnost tudi skozi vseučiliško dobo. Baš množica nesposobnih slušateljev na vseučiliščih daje povod, da razmišljajo vseučilišnji krogi pri nas in drugod o uvedbi sprejemnega izpita za vpis na vseučilišče. Nevarnost ne tiči torej pri nas v tem, da se ljudje šolajo, ampak v tem, da šole to veliko maso propuščajo in da se javlja v javnem življenju vedno več nesposobnežev, ki prihajajo s protekcijo in z drugimi sličnimi činitelji celo do odločitelnih mest. Če bi resno podčrtavali nadarjenost in voljo do dela, v splošnem torej zmožnosti, potem bi ne mogli govoriti o nadprodukciji inteligence. Obstaja pa opasna nadprodukcija polizobražencev, ki se vriva tja, kamor ne spada, in zahteva od države to, kar ji ne gre.

Število tega polizobraženstva povečujejo še privatne šole, od katerih gre mnogim le za materijalni dohodek, kakor mnogovrstnim tečajem za privatiste, kar podpira država v svojo škodo s tem, da je odpravila izpitne takse za privatne učence. Utesnitev privatnega pouka je v interesu narodne in državne vzgoje.

Za stroke, kamor gredo mladi ljudje naravnost po dovršitvi dotičnih šol, bi ne smelo biti nikdar preveč naraščaja, odnosno strokovno nabrazženih brezposelnih, ki bi čakali 2—3 leta na službo. To namreč država lahko upravnava. Država mora n. pr. vedeti, koliko se potrebuje na leto za ljudske šole novih učnih moči. Brezsmiselno je torej, če se dovoljujejo na učiteljskih prekih te potrebe vzporednice in se sprejema večje število gojencev, kajti učiteljska so strokovne šole, ne pa splošna izobraževališča.

Preureditev meščanskih šol v take s trgovskim, obrtnim, kmetijskim značajem bi povzdignila pomen teh šol in jim dovedla več obiskovalcev.

Moje mnenje je, da je za naš narod dobro znamenje, če kaže zanimanje za šolo, toda gimnazija in vseučilišče naj bodeta taka, da ju dovrše lahko le v resnici sposobni ljudje, vse drugo naj se ob pravem času obrne na ono stran, za katero ima dovolj moči, volje in veselja.

Na žalost se čujejo pri nas tudi glasovi, naj ne študira, kdor nima denarja. Ta ne preveč ponižna želja, ki naj bi uveljavila nekak privileg za boljše situirane sloje, je nesocialna in za današnje čase naravnost bedasta.

Dr. J. Lokar,
direktor drž. klasične gimnazije.

Absolventi trgovske šole so na dobrem

V povojnih letih je postal naval na trgovsko šolo tako velikanski, da ni bilo več mogoče sprejemati vseh, ki so se priglašali za vstop. Zlasti deklet se je priglasilo v zadnjem desetletju vsako leto toliko, da jih je bilo komaj polovico mogoče sprejeti. V šolskem letu 1930-31 je bilo n. pr. priglasenih za sprejem 205 deklet, sprejetih pa je bilo 88, kolikor je namreč prostora v dveh učilnicah. V letošnjem šolskem letu je bil naval nekoliko manjši — to je pripisovati okolnosti, da je letos prišel na vrsto letnik 1916 in 1917, torej vojna doba — vendar pa je bilo tudi letos odklonjenih radi pomanjkanja prostora 56 učenk.

Zavod ima v tekočem šolskem letu dva letnika za fante in dva letnika za dekleta. Vsak dekliski letnik ima po eno vzporednico, tako da šteje zavod skupaj 6 razredov z naslednjim številom učencev in učenk: I. deški letnik 34, II. deški letnik 33, I. dekliski letnik 48, I. b. dekliski letnik 40, 2. a. dekliski letnik 45, 2. b. dekliski letnik 39; skupaj 67 fantov in 172 deklet, skupno 239.

V šolskem letu 1930-31 je dovršilo šolo 18 fantov, ki so ali ostali v domačih podjetjih ali pa so že v službah. Povpraševanje za absolute ljubljanske trgovske šole je namreč še vedno precej živahno in ravnateljstvo, ki v zelo mnogih slučajih posreduje pri podeljevanju služb, more potrditi, da količjak boljši absolventi, katere je mogoče priporočiti, še vedno lahko dobe primerna mesta. Nekoliko težje je za dekleta, ker je vsako leto število absolventin precej visoko — lani jih je bilo 78 — vendar pa je med njimi vedno nekoliko, ki ostanejo doma v domačih podjetjih, druge se pa, nekatero hitreje, druge bolj počasi, namesto po trgovskih kontoarjih, denarnih zavodih, zavarovalnicah, industrijskih podjetjih, privatnih pisarnah itd., tako da tekem enega leta dobe povprečno vse boljše ali slabša mesta. V začetku gre predvsem zato, da dobe mesta, ker pozneje ima vsaka priliko, da pokaže svoje sposobnosti, od katerih je odvisno njeno nadaljno napredovanje.

Že več ko 80 let...

uporabljajo izkušene gospodinje za pranje najrajši čisto milo „Jelen“. Štirje rodovi ga zdaj že poznajo

SCHICHT ^{ovo} MILO „JELEN“

— ono je vedno enako dobro

Sodba — odlična ocena, ki jo je izrekel trgovski svet o prvih absolutnih trgovske šole v Ljubljani in ki se je potrdila na njihovih naslednikih, je ostala danes še vedno ista. Splošno mnenje o absolutnih (njih) ljubljanske trgovske šole je zelo dobro, edino, kar se pogreša, je perfektno znanje nemščine. Te vrzeli pa ni mogoče zamašiti, ker tisti, ki vstopajo na trgovsko šolo, ne znajo nemščine ali nič ali pa prav malo, in v dveh letih ni mogoče doseči toliko, da bi absolventi perfektno konverziral v korespondiralni. Kar se pa tiče drugih disciplin, je splošna sodba, da so absolventi ljubljanske trgovske šole prav dobro pripravljeni in praktično izvežbani, vsled česar je še vedno mogoče, da absolventi (nje) ali malo hitreje ali malo kasneje dobe svaja primerna mesta.

Iz povedanega že samo po sebi sledi, kam z mladino. Po mojem mnenju je treba samo pozdraviti pojav, da se mladina tako močno oklepa trgovskih šol, in mislim, da je v najboljšem skladu z današnjimi razmerami, ako mladino opozorimo na trgovske šole. Pri odgovoru na vprašanje: kam z mladino, pa bi se ne hotel omejit samo na trgovsko šolstvo, temveč naš pogled mora biti širši. Strokovno šolstvo v celoti je po mojem mnenju tisto, ki nudi naši mladini najboljše perspektive za bodočnost. Zato je treba od strani šolskih oblasti posvečati strokovnemu šolstvu največjo pažnjo, mladino pa je treba opozoriti, naj ne sili toliko v gimnazije, zlasti v višje razrede gimnazij, ker dovršena srednja šola ne nudi še nobene možnosti za vstop v življenje. Pri mladini je treba vzbuditi zanimanje in veselje za strokovne šole, pokazati ji je treba, kakšne strokovne šole obstoje in kakšen pogled v življenje se nudi tistemu, ki dovrši to ali drugo strokovno šolo. Zlasti po dovršenem nižjem tečajnem izpitu bi bilo potrebno opozoriti mladino, kam se ji zdaj odpira pot, da ne nadaljuje brezsmiselno gimnazijskega študija, ki vodi do mature, po dovršeni maturi pa ne odpre tistemu, ki ne gre na univerzo, nobene poti v življenje. Tedaj tak maturant obstane pred vprašanjem: zakaj sem se trudil toliko let, ko pa ne morem dobiti zdaj nobene kruha? Kjerkoli vpraša za službo, povsod ga odpravijo, češ da nima nobene usposobljenosti za praktično življenje. Ako bi tak mladenič prestopil po dovršenem nižjem tečajnem izpitu v strokovno šolo, bi jo med tem že dokončal in bi se lahko in uspešno potegoval za to ali drugo mesto. Pa tudi nižje gimnazije po mojem mnenju ni treba dovršiti tistemu, ki namerava nadaljevati svoje študije na strokovni šoli. Zanj je bolj primerna meščanska šola, katero smatram za pripravo za strokovne šole. Mladina naj bi se torej po dovršeni osnovni šoli podajala na meščanske šole in od tam na strokovne šole. Na ta način bi bil naval na srednje šole veliko manjši, več gimnazij bi vsled tega mogli zapreti in na njihovo mesto bi prišle strokovne šole, bodisi da bi se otvarjale novovrstne šole, kakršnih še nimamo, bodisi da bi

še število že obstoječih strokovnih šol povečalo. Ako bi se vršil razvoj našega šolstva v tem pravcu, bi mogli dobiti na svojih domačih šolah za vse vrste obrti in industrije usposobljene delavne moči in ne bi bilo treba kvalificiranih tujih strokovnjakov uvažati, mladina pa bi dobro vedela, da njena prava pot vodi v strokovne šole.

Direktor drž. dvorazredne trgovske šole
J. Gogala.

Dekletom je najtežje

Podoba učiteljskega naraščaja je takšna: med fanti je za učiteljske skoraj premajhen interes, med dekleti je gneča in naval. V prvi letnik moškega učiteljskega se je letos vpisalo samo 43 reflektantov, in ker 40 dijakov lahko sprejmemo, skoraj nismo imeli mnogo izbirati. V prvi letnik ženskega učiteljskega se je vpisalo 43 dijakinj z dovršeno nižjo srednjo in 55 z dovršeno meščansko šolo, sprejetih pa je bilo ravno tako samo 40, in sicer 26 srednješolk in 14 z meščanske. Lani je v Dravski banovini maturiralo 200 učiteljic in 80 učiteljev, službenih mest pa je vsako leto na razpolago kvečjemu do 150. Izpledi v tem poklicu torej nikakor niso prav rožnati.

Sicer pa tudi razmere na srednjih šolah najbrž ne kažejo bolj vesele podobe. Vem za deklet, ki je dovršila gimnazijo, pa je zdaj že tri leta pripravnica in je vse zastoj — ne more se priboriti do redne namestitve. Za žensko šolano mladino je položaj sploh brezupen. Če pomislite, da je po prvih razredih samo ljubljanskih srednjih šol vpisanih danes nad 1000 učenk, potem boste pač težko našli odgovora na vprašanje, kam se bo ves ta naraščaj spravil pod streho. Pri vsem tem pritiskanju v inteligentne poklice pa delovnih ženskih rok kar primanjkuje na vseh koncih in krajih — dobre deklet, recimo, dandanes skoraj ne morete več dobiti, in vendar količjak pridna dekla gospodarsko ni ravno na slabšem kakor žena v kakšnem povprečnem šolanem poklicu.

Polagoma se uveljavlja običaj, da se na vsakem mestu in pri vsakem opravku zahteva od človeka vsaj malo izobrazbe. V Ljubljani poznajo plačilno natararico, ki ima meščansko šolo, in s svojimi dohodki je na boljšem kakor kakšen ravnatelj. Duh praktičnega in potrebnega bo moral zmagati — tako pri ljudeh, ki svojim otrokom iščejo poti v življenje, kakor v šolstvu. Razvoj obrtnega in kmetijskega šolstva bo treba smotrno pospeševati — samo na ta način se bomo rešili iz zasedat.

Iz razgovora z direktorjem drž. moškega učiteljskega A. Deklerjem.

*

(Ker zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli že danes objaviti vseh prispevkov, se bo anketa nadaljevala prihodnjo nedeljo.)

Akad. slikar Božidar Jakac

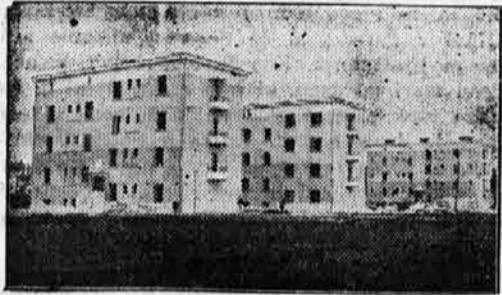
(K današnji otvoritvi njegove razstave v Jankopičevem paviljonu, — Gl. članek na 9. strani.)

Pet novih stanovanjskih hiš za Bežigradom

Tri so že zgrajene, dve pa bosta še letos pod streho.

Ljubljana, 26. septembra.

Za Bežigradom so te dni končali z zidarskimi deli treh velikih stanovanjskih hiš, zgrajenih iz Fonda za gradbo stanovanjskih hiš za področje ljubljanske železniške direkcije. Notranjost teh hiš je kar najmoderneje urejena,

tako da bo bivanje v njih zelo prijetno vsem onim redkim, ki se vselijo vanjo 1. oktobra. V vseh treh hišah je 21 večsobnih stanovanj — 19 za stranke, večinoma za višje uradništvo, in 2 za hišnika.

Fond za gradbo stanovanjskih hiš pod predsedvom inž. Klođiča pa z omenjenimi hišami še ni pri koncu s svojim gradbenim programom. Prav danes dopoldne se je vršil na stavbišču poleg že zgrajenih hiš komisijonalni ogled za dve še večji stanovanjski hiši za železničarje. Gradbena dela so poverjena stavbi inženjerski firmi Tomažič, ki mora pohiteti z deli, kajti obe hiši morata biti še letos pod streho. Zanimivo je, da gradi isti fond tudi v Mariboru dve stanovanjski hiši, ki bosta v kratkem dograjeni.

Prisrčna odhodnica sreskega načelnika dr. Žnidaršiča

Kranj, 26. septembra.

V torek je priredilo uradništvo sreskega načelnika vladnemu svetniku g. Josipu Žnidaršiču poslovilni večer v salonu hotela »Jelen«. V imenu vseh navzočih se je z lepimi besedami poslovil od priljubljenega g. srez. načelnika okrajni glavar g. dr. Zobeč. Oficijelnega poslovilnega večera, ki so ga nameravale prirediti kranjska narodna društva v zvezi z mestno občino, ne bo in se bodo v ta namen na željo g. svetnikove zbirali prispevki za brezposelne. Danes, v nedeljo, dopoldne se bodo poslovila dva društva z mestno občino vred po svojih delegatih od spoštovane rodbine, ki se bo zadnje dni septembra preselila v Ljubljano, kjer ji želimo mnogo sreče. Kolo jugoslovanske sester je na svečani seji imenovalo go. Miro Žnidaršičevo za častno članico; bila je celih 10 let delavna članica in zaslužna predsednica društva.

Prihod novega sreskega načelnika

Dosedanji srezki načelnik v Kamniku g. dr. Franc Ogrin je koncem tedna že nastopil mesto sreskega načelnika v Kranju. Novega najvišjega uradnega predstavnika, ki je znan kot zaveden Jugoslovan, iskreno pozdravljamo.

Sestra Božena Šegova na zadnji poti

Jesenice, 26. septembra.

V petek popoldne smo spremili k večnemu počitku na tukajšnje mestno pokopališče umrlo sestro Boženo Šegovo. Ze dosti pred napovedano uro pogreba se je zbralo pred hišo žalosti ogromno ljudi, da spremijo pokojno na njeni zadnji poti. Ob napovedani uri se je strnil krasen žalni sprevod, ki je bil lepo priznanje pokojnici in kakršnih so Jesenice do danes še malo imele. Vencev in cvetic je pokojnica dobila na zadnjo pot izredno mnogo. Tem je sledilo sokolsko članstvo v slavnostnem kroju, za njimi je korakala godba Sokolskega društva, ki je svirala med sprevodom žalostinke, in sokolski pevski zbor z železničarskim pev. društvom »Sloga«, ki je zapelo pred hišo žalosti in ob odprtem grobu poslednje pesmi, ki jih je pokojna poleg cvetic najbolj ljubila. Duhovščina, krsta, sorodniki in za tem se je razvrstilo številno občinstvo. Sprevod je krenil mimo Sokolskega doma, po Prešernovi in Gosposvetki cesti na pokopališče. Po izvršenih cerkvenih obredih jo je zagrnila črna zemlja; grob pa so obsuli s cvetjem. Počivaj mirno, Božena, v rodni grudi!

Sveže kot rosa

in belo kot sneg

bo Vaše perilo, ako perete pravilno. Pomislite le, kako izdaten je Persil.

1 zavitek Persila zadostuje za 25—30 l vode. Rastopite Persil v mrzli vodi brez vsake primesi! Kuhajte perilo samo enkrat 1/4 ure in ga izpirajte najprej v topli, potem v mrzli vodi.

Tako pranje Vas bo gotovo vsestransko zadovoljilo.

Persil varuje perilo!

Novomeški kapitelj

Danes praznuje kolegijalni kapitelj v Novem mestu stoletnico svoje obnovitve. Veličastni božji hram vrh najvišjega mestnega griča se je odel v slavnostno obleko in v duhu preživlja svetle čase, ki jih je videl in doživel ne le v teku zadnjih sto let, njegov spomin sega nazaj na zaton 15. veka, na dneve svojega rojstva ter hiti leto za letom v sedanost, ki je še vedno častna in lepa, čeravno ne tako dična in mogočna, kot so bila davna stoletja.

Važne politične in cerkvene razmere so 27. aprila 1493 rodile novomeški kapitelj, ki ga je ustanovil cesar Friderik IV. v zadnjem letu svojega življenja z namenom, da odtegne svoje dežele tujemu vplivu oglejskih patrijarhov. — Prvi tozadevni korak je izvršil že 32 let prej z ustanovitvijo ljubljanske škofije. Toda šele četr tisočletja kasneje se je posrečilo Mariji Tereziji leta 1751 popolnoma uničiti oglejski vpliv v naših deželah z ustanovitvijo goriške nadškofije, pod katero je pripadlo tudi Novo mesto in katere prvi nadškof, grof. Attems, je postal obenem prošt novomeškega kapitlja. Iz tega je že razvidno, kako veliko vrednost je imel novomeški kapitelj, ki je v prvih stoletjih prednjačil celo ljubljanskemu, vsaj so nekateri ljubljanski prošnje kot Ivan Andrej Stemberg, grof Thurn ter še štirje drugi bili kasneje povišani do časti novomeških proštov, šest bivših novomeških proštov pa je doseglo kasneje ali imelo že istočasno škofovsko oblast, eden je bil protonotarij, štirje generalni vikarji in istotoliko je postalo arhidijakonov.

Takoj ob ustanovitvi je štel novomeški kapitelj 13 kanonikov, med njimi prošta in dekana. Živeli so pod skupno streho in ob skupni mizi. Številni novomeški beneficijati in mnoge združene župnije od blizu in daleč so zagurale kolegijalnemu kapitlju dostojen obstoj. Novomeški prošt je imel podrejenih nad 50.000 duš in 35 župnij, bil je oglejski arhidijakon za vso Dolenjsko ter je zavzemal med kranjskimi plemiči v deželnem zboru odlično mesto.

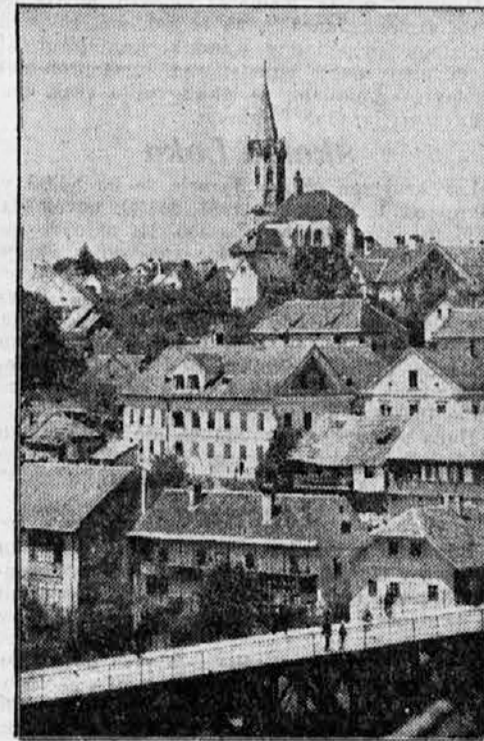
Prvi prošt Jakob Auersperger je 3. januarja 1496 umestil prve kanonike. Kmalu za tem se je Friderikov sin in naslednik Maksimilijan zapletel v boje z Benečani, kjer so mu zvesto pomagali stari nasprotniki južnih sosedov, Slovenci, in v nekako zahvalo jim je v vojnem taboru v Costeri na Laškem 16. oktobra 1509 potrdil ustanovno pismo novomeškega kapitlja ter za umrlim prvim proštom imenoval svojega bivšega dvornega kaplana in tedanjega ljubljanskega prošta Jurija Slatkonjo za novomeškega prošta. Na njegovo prošnjo je z ozirom na njegovo ime podelil kapitlju grb, ki predstavlja na modro-zeleno-belem polju neobrzdane in neosedlane zlatega konja z dvignjeno prednjo nogo in dvignjenim repom. Kapiteljski gospodje so smeli tudi pečatiti svoja pisma z rdečim voskom, kar je bil tedaj znak posebne vladarjeve naklonjenosti.

Kapitelj je bil ustanovljen pri mestni župni cerkvi svetega Nikolaja, ki je stala še pred njegovim postankom. Bila je tedaj podružnica mirnopoške župnije. Njena starost je neznana, najbrž pa je bila to prva stavba v Novem mestu in morda starejša od mesta samega. Današnja ponosna cerkvena stavba ni nastala nankrat, primanjkovalo je meščanom denarja, ker so morali v prvi vrsti skrbeti za mestno obzidje. Gotski prezbiterij in mogočna kriptna pod njim sta prva služila zbiranju vernikov. Malo dalje na najvišji točki griča je stal stari stolp »Gradeček«, sedanje podnožje kapiteljskega zvonika, tedaj neke vrste trdnjavo opazovališče in zatočišče. Vanj so obesili prve zvonove. Presledek med obema stavbama so v prelomljeni premici zapolnili šele mnogo kasneje in ne tako bogato kot prezbiterij. Tako je prišla kapiteljska cerkev do svoje edinstveno čudne oblike.

Hudi časi so zmanjševali kapiteljske dohodke in število njegovih kanonikov, in ko je bil kapitelj baš v največjih materialnih zadregah, je 1. marca 1576 leta pogorelo Novo mesto in z njim kapiteljska cerkev in prošnja do tal. Nad sto let je trajalo, da so Novomeščani prišli spet do novega kapitlja, ki stoji še danes. Največ zaslug zanj ima prošt Polydorus de Montagnana. Njegovo požrtvovalno delo je nadaljeval prošt Marko Khun, dovršil pa je vse žele prošt Ger-

manik grof a Turri et Vallis Saxinae, ki je sezidal današnji kapiteljski stolp. On je z osebnim vplivom in rodbinskimi zvezami dosegel tudi to, česar njegov prednik prošt Stemberg ni mogel, da je pridobil kapitlju infulo in palico. Sto let kasneje je takratni prošt in goriški nadškof grof Karel Mihael Attems izposloval kanonikom pravico nositi mozeto višnjeve barve, podšito s svilo »cremesini coloris«.

Mnogo novomeških proštov je bilo tujcev, osobito Italijanov, ki niso razumeli narodnega jezika. Njihovo imenovanje je pripisovati oglejskemu gospodstvu. Meščani so se nad marsikaterim izmed njih bridko pritoževali. Največji zapravljivec je bil prošt pl. Marotti. Eno dobro pa so sedanjemu kapitlju le zapustili: številne umetnine slavnih italijanskih mojstrov, ki dišijo danes cerkvene oltarje. Glavni oltar se ponaša z veliko sliko svetega Nikolaja, delo slavne Tintoretta, zastopan je umetnik Corregio, pa tudi naš Metzinger je pustil v cerkvi nekaj slik. Ohranilo se je tudi nekoliko napisov, med njimi po kanoniku in slovenskem pisatelju Matiji Kastelcu, sestavljeni nagrobni

Novo mesto s kapitljem.

napis proštu Stembergu in pesnikovi materi kot tudi črno kamenito ploščo, ki pripoveduje, kako so se Novomeščani borili za obnovo kapitlja, ki so ga jim ukinili 7. decembra 1810 leta tedanji gospodarji Dolenjske Francozi. — Zadnji prošt, ki je umrl že pred njihovim prihodom, je bil cistercijanec baron Rudolf Zierheim.

Francozi so kapiteljske dohodke, ki so znašali tedaj letnih 13.371 frankov, pripisali domenskemu fondu, po njihovem odhodu leta 1813 pa je oddal ljubljanski konzistorij novomeški kapitelj v oskrbo frančiškanskemu samostanu ter mu odšel za trud 30 goldinarjev.

Tri leta so zbirali meščani denar za popravilo kapitlja in potem doslegli, da jim je Franc I. 5. januarja 1818, dovolil njegovo obnovo. Iz gospodarskih razlogov pa so bila normirana le štiri kanoniška mesta s proštom in vikarjem, kar velja še danes. Vladarjeva beseda pa je meso postala šele 25. septembra 1831., ko so bili umeščeni prošt Andrej Albrecht in štirje kanoniki.

Skupno je stolovalo doslej v kapitlju 32 proštov. Večino njih v pofrancoski dobi. Kanoniška mesta so zasedena trenutno le tri po Antonu Zlogarju, Francu Ferjančiču in Josipu Plantariču. Sedanji kapiteljski vikar, 26. po letu 1831., je Franc Kek.

V letih 1851. in 1852. je bil kapitelj brez prošta. Tedaj je tudi dobil edinega svojega častnega kanonika, dekana Antona Strohana. Prednik sedanjega prošta, dr. Sebastijan El-

bert, je mnogo storil za olepšanje kapiteljske cerkve in njegovemu osebnemu vplivu se mora mesto zahvaliti, da je v težkem vojnem času ohranilo stare mogočne bronaste zvonove.

Danes oskrbuje kapitelj poleg kornih obveznosti dušno pastirstvo mestne župnije.

Minula je slava novomeškega kapitlja, ostali pa so njeni vidni spomini, in na te je ponosna ljubka dolenska metropola.

Viktor Pirnat.

Severja je napadel — brzovlak

Njegova zmotna izjava, da ga je napadel neznanec

Litija, 26. septembra.

Včeraj je »Jugoslovan« že poročal o progovnem obhodniku Francetu Severju, ki je venomer trdil, da ga je neznanec udaril po glavi. Zato je odšla včeraj na lice mesta komisija, ki je ugotovila, da temu ni bilo tako. Po vseh značajih sodeč, je Severja treščil ob tla brzovlak. Puh vlaka je bil tako silen, da je vrgel Severja 2 metra daleč, da je padel na vijak, ki spada tračnice. Isti ga je torej občutno poškodoval na glavi, dočim je ostale poškodbe dobil pri padcu. Sever trdi tudi, da se je napad zgodil okoli 9. zvečer, dočim je ugotovljeno, da je bil ob 1. ponoči še na postaji Jevnica. V službi je bil jako vester in marljiv ter je vdovec in oče dveh otrok. Njegova zmotna izjava je vsekako zanimiv psihološki pojav.

Murska Sobota si bo zgradila delavski dom

22. avgusta leta 1929. se je na prizadevanje g. Kereca, vodjo ekspoziture javne borze dela, ustanovil »Odbor za zidanje delavskega doma v Murski Soboti«. Odbor se je takoj obrnil s prošnjo na delavstvo in na vse ljudstvo. Prvi so se odzvali delavci v Slov. Krajini, ki so nabrali med seboj 14.000 Din.

V decembru leta 1930 se je odbor obrnil s prošnjo na kr. bansko upravo. Gospod ban je kmalu prošnjo rešil in nakazal podpore 50.000 Din za zidanje delavskega doma. Prošnja se je tudi poslala na ministrstvo za socialno politiko, ki je bila ravno pred 14 dnevi rešena in nakazana podpora 500.000 Din. Tako ima sedaj odbor 564.000 Din.

Celotna stavba bo precej velika (okrog 200 m²). Delavski dom bo imel dve veliki spalnici in eno manjšo. Prenočišče bo okrog 60, potem dve jedilnici, higijensko opremljena soba za umivanje, čitalnico in več sob. Dom bo stal na Radgonski cesti.

Trebnje

Velik vlom. Tukajšnjemu tovarnarju Ivo Banu so vlomilci že večkrat vlomili v njegovo skladišče in mu odnesli transmissijska jermena. Lastnik trpi ogromno škodo in upamo, da bo orožništvo storilce kmalu izsledilo.

Semenska pšenica. Županstvo razglašča, da bo te dni prejelo večjo množino semenske pšenice za revne kmetovalce, oškodovane po toči. Prizadeti se pozivajo, da počakajo s setvijo in se prijavijo pri županstvu.

Iz zadnje občinske odborove seje. Župan je poročal, da je občina dolžna po najemni pogodbi z okrajnim sodiščem v Trebnjem napraviti še en vodnjak na kapnico, ker posebno v letnem času primanjkuje novemu uradnemu poslopu vode. Načrt za vodnjak je odbor že odobrila. Ker pa ni bilo dovolj ponudnika za prevzem del, je občinski odbor gradnjo vodnjaka odložil na spomlad in sklenil, da bo ob pomankjanju vode dobavil sodišču na svoje stroške. Ob priliki graditve vodnjaka se bo zgradil ob uradnem poslopu tudi pločnik. Zamenjavo parcel med občino in direkcijo drž. železnice je odbor odobrila. V občinsko zvezo so bili sprejeti: Slak Terezija in Slak Marija, doslej pristojne v obč. Mokronog, Tomšič Alojz družino, doslej pristojen v občino Mirno. Prošnji Opara Alojzja za podelitev gostilniške obrti v Dol. Nemški vasi se ne odobri, ker ni krajevne potrebe.

Claude Anet:

Arijana

Roman ruske deklice.

53

Dobro je poznal Arijanin značaj in njen izredni ponos, zato je vedel, da bi ga takoj zapustila, če bi izrazil samo željo, naj pretrgata odnošaje. Še tisti dan bi si utegnila poiskati drugega ljubimca, da bi onemogočila povratek, ako bi tako hudo užalil njen ponos. Ne bo mu pisala, ne bo ga poklicala k telefonu in tudi ne pojde za njim.

Dasi je trdno sklenil, da jo ostavi, vendar sta živela dalje v istih pristranih odnošajih. Toda on je videl v njej človeka, ki mu je bil zelo blizu, pa ga mora neizogibno izgubiti. Misleč na slovo, je v svojem srcu že vnaprej okušal bolest ločitve, zato je bil silno dober z njo. Ni se več razburjal, ni vzrojal nanjo, tudi ni kazal do nje svoje običajne hladnosti, ki mu je služila prej za nekakšen ščit proti njej. Imela sta dolge pogovore, ne da bi se prepirala. Oba sta se izogibala nevarnih, vznemirljivih vprašanj in vseh besed, ki bi utegnile zakresati iskro.

Večkrat ji je rekel, naj mu pripoveduje o svojih otroški dobi. Ko je nekega večera izrekla neko nepristojno opombo, je dejal:

»Kako slabo si bilo vzgojeno, dekletce!« Ona je odgovorila:

»Motiš se, sploh nisem bila vzgojena. Če te vesel, ti bom pripovedovala, kakšna so bila moja otroška leta. Ko sem bila majhna, smo imeli čez zimo v Rimu stanovanje. Moja mati je bila lepa, elegantna in dvorilci so jo obletavali. Jaz sem živela zase s svojo vzgojiteljico, neko Francozinjo, gospodično Victoire. Bila je stara dekle okrog štiridesetih, pobožna, dobrodušna, neizobražena in sužnja moje muhavosti. Že prav majhna sem bila čudovit otrok. Imela sem tako dober spomin, da sem se naučila karkoli na pamet, ako sem le enkrat kaj prebrala. In ker se ni nihče zmenil, kaj sem počela, si moreš

misli, kako je bilo z menoj. Bilo mi je šele štiri leta, ko sem se skoraj sama naučila brati. Spominjam se, da mi je prišla v roke neka knjiga o kemiji. Naučila sem se iz nje prvo stran. Nekega dne me je vprašal moj varuh za mizo, ko so bili navzoči nekateri gostje, kaj znam. Takoj sem izbrbljala vso stran kemije, ne da bi izpustila kako besedo. Kajpak da nisem nič razumela, pa tudi oni ne mnogo več od mene. To so se čudili! Ni bilo konca ne kraja pohval in nagrad. Moja mati, ki se ni nikoli bavila z menoj, je bila sila ponosna. Pozneje so me vselej poklicali v salon, kadar smo imeli goste. Gospodična Victoire mi je nadela belo obleko z lepim pasom, me počesala in vstopila sem slavnostno. Morala sem pripovedovati pravljice. Gospe so me objemale, moški so me izpraševali. Nobena reč mi ni bila tako zoprna kakor poljubi napudranih gospa. Če so me vzele v naročje, sem rekla: »Samo hitro opravite. Ne na ustne in ne močiti.« Nato so se vsi smejali. Kmalu pa mi je bilo mučno nastopati kakor dresiran psček. Odločno sem se branila, ko so me silili, naj grem v salon. Velika spotika. Prišel je oče pome. Toda vse njegov prošnje in grožnje so bile brezuspešne. Opriljela sem s svoje postelje, in ko so me hoteli odtrgati od nje, sem začela tako vpiti, da so prihiteli vsi hišni stanovalci. Končalo se je tako, da so mi dali mir in me prepustili Victoire. Hodile sve na dolge izprehode in jaz sem jo vlekla v najbolj umazane četrti rimskega mesta. Ubogo dekle se je strašno balo in me rotilo, naj bi se vrnili, neprestano se je križala in me vlekla v najbližje cerkev, mimo katere sve prišli. Tam je molila, da bi se umirila, in darovala svečo, medtem ko sem jaz tekala po cerkvi in si preganjala čas na ta način, da sem v stranski ladji skakala na eni nogi s kamna na kamen.

»In potem?« je vprašal.
»In potem je prišlo, kar je moralo priti, in tedaj sem uvidela, da ni Vladimir Ivanovič nič boljši, nego so vsi ostali — izvzemši tebe seveda — je pristavila s porogljivim nasmeškom, »in da moja teta...«

V tem hipu jo je Konstantin tako besno pahnil od sebe, da je padla na tla in zadela z glavo ob mizno nogo. Obležala je na tleh, kakor je padla, zvita v brezoblični klopčič in sunkovito ihtenje jo je pretresalo.

Konstantin je napravil nekaj obotavljajočih se korakov proti njej, nato pa je vzel kožuh in krzveno kapo ter odšel, ko je zaloputnil vrata za seboj. Šele ob šestih zjutraj se je vrnil domov. Arijana se je bila zavila z odejo in zaspala na divanu.

»Pridi v posteljo,« je rekel s trdim glasom.
Hotela se je upirati. On pa jo je brezobzirno potegnul dol. Pokorno je šla v spalnico. Ne da bi izpregovorila besede, sta zaspala drug poleg drugega. Samo nekaj centimetrov ju je ločilo, vendar pa je bil med njima nepremagljiv prepad.

XVII.

Konstantina so posli zadržali še nekaj tednov in živel je še vedno z Arijano. Ni imel moči, da bi se ločil od nje, dokler je bil v Moskvi. Nameraval je odpotovati v Petrograd. Tisti dan bodi dan neizogibnega preloma.

Za sodnika v Carigradu je imenovana 26-letna Meliha Nuri Hanum

Anglija je Anglija in Angleži so Angleži

Dopisnik »Berliner Tageblatt« poroča svojemu listu o držanju Angležev, ki so se kratkočasili na francoski rivijeri, takoj po padcu angleškega funta to-le:

»Ponedeljek zjutraj. Elegantna čakalnica velike banke je kljub zgodnji uri nabito polna ljudi. Za pisalnimi mizami sede gospodje, ki bi jih človek smatral za same milijonarje, če ne bi bili nekam nervozni. Na mehkih sedežih ob stenah pa so čakale ženske, vse opaljene od solnca, kar je dokaz, da je solnce tudi to poletje vendarle nekje sijalo. Starejše gospe pa so pregledovale ilustrirane časopise, toda ne s posebno pozornostjo, pač pa so skrbno opazovale svoje može, ki so se pogovarjali z bančnimi uradniki.

To so sami Angleži,

je zašepetal bančni sluga na uho nekemu Nemcu. »Ze zjutraj ob osmih so prišli prvi semkaj. Ampak doli pri blagajni — koliko jih je šele tam!«

Angleški funt je dočkal hud udarec. Angleži, ki so bili na rivijeri, pa so se hoteli še v Parizu nekaj dni »razbančevati«, so brali to žalostno novico pri zajtrku, in sedaj hočejo svoj francoski denar zamenjati v angleške čeke in lepe bankovce po 5 funtov. To pa ne gre tako lahko, če sploh gre. Kdor ne more pričakati, da se poleže prvi strah, mora računati z izgubo. Čeprav govore vsi uradniki čisto dobro angleško, jih mnogo potnikov kar ne more razumeti. »Kako je to mogoče?« — pravi prvi. »Kako dolgo bo to trajalo?« — dostavlja drugi; »kaj ne, to bo trajalo le nekaj časa?« — »Trden kakor angleška banka« — ta stavek je veljal na Angleškem že kot verska resnica. Francoski uradniki so pogovarjali svoje angleške prijatelje; toda ti skoro ne potrebujejo tolažbe.

Kar nekaj čudovitega je bilo to,

kako mirno so Angleži prenašali to mučno presenečenje.

Za mnogo potnikov je bilo nerodno, vrniti se domov, ne da bi bili menjali denar. Tu je bil majhen možiček, ki ga je bojazljivi obraz njegove žene vsega zmešal; pa je že prišel iz nekega kota visok, imeniten »gentlemen«, ki mu je zašepetal nekaj na uho in mu je pomagal z nekaj bankovci iz zadrege.

Le ne izgubiti korajžje — Anglija je Anglija in Angleži je Angleži.

Vsi opoldanski pariški listi so pohvalno omenjali čudoviti mir in neomajno zaupanje, s katerim so prenesli Angleži v Parizu padec vrednosti svojega denarja. Tudi francoski ministri so v svojih izjavah ljudi pomirjevali. Francozi pa so govorili: »Nas ne zadene nobena krivda, mi smo storili, kar smo mogli.« Niti en Francoz se ni norčeval ali posmechoval, kajti ravno v

nesreči se je pokazalo, kakšna trdnjava je »Bank of England«. V vseh časopisih so hvalili angleško hladnokrvnost in trdno odločnost in čudovito samozavest angleškega naroda.

V terek pa so se Angleži v Parizu že docela pomirili. Hotelov niso zapuščali trumoma, ampak samo posamezniki, in tudi vlaki niso bili kdovekaj polni. Angleži v Parizu so začeli živeti zopet čisto mirno in normalno. Izginili so samo z nočnih zabavišč in iz gledališč, ker Angleži ne smatra za spodobno, da bi se v tuji deželi veselili, dočim vlada v njegovi domovini potrnost in žalost.

V dveh dneh je mnogo Angležev v Parizu prišlo ob več kot ob petino svojega premoženja — toda niti ena beseda ni padla proti Angliji niti proti finančnemu ministru Snowdenu niti proti Mac Donaldu. Za Angleže velja tudi še danes zgodovinsko povelje admirala Nelsona pred bitko pri Trafalgarju: »Anglija pričakuje, da bo vsak mož storil svojo dolžnost!«

Iz zgodovine denarja

Denar je nastal in se razvil iz trgovskih potreb. Prva trgovina se je pričela z zamenjavanjem blaga. Te vrste trgovina pa je bila dokaj nerodna, ker ni bilo lahko deliti vsakega blaga na tako majhne kose, kakor bi bilo potrebno. Zato so morali najti neko merilo za določanje cene tega ali onega blaga in to merilo je bilo in je še danes denar.

Za merilo so jemali v starih časih živino, žito in drugi živež. Hiša je bila vredna n. pr. toliko in toliko parov volov (ne tisočakov). Živila služijo nekaterim narodom še dandanes kot »merilo« za vrednost tega ali onega blaga, t. j. kot »denar«. Tako n. pr. imajo še dandanes domačini v Guatemali zrna od kakao-rastline za »denar«, v Boliviji pa plačujejo s poprovimi zrni. Na Filipinih je »denar« riž, pri Mongolih pa večji ali manjši zavojčki čaja. So pa tudi narodi, ki plačujejo svoje obveznosti s školjka-

mi, s pisanimi kamni in s kovinami. Vsa ta merila pa je navsezadnje izpodrinilo srebro in zlato.

V Mehiki, kjer so imeli zrna od rastline kakao poleg zlata za največjo dragocnost, so kakao zrnje zavijali v vreče po 24.000 zrn. Kdor je imel vrečo zrnja, je bil že bogat. V deželi Peru pa so imeli »kolac«-orehe za takšno dragocnost. S poprom pa so plačevali razno blago nekaj časa tudi v Evropi. Plačevanje s poprom je urejala v Zürichu posebna odredba mestnega magistrata.

Na tibetanski visoki planoti v Aziji so bili dolgo časa lešniki plačilno sredstvo, v severni Evropi pa mali hlebčki sira iz mleka košut. Z zavojčki čaja plačujejo Mongoli še dandanes svoje potrebščine in zanje prodajajo tudi svoje blago. Plačevanje z zavojčki čaja se je udomačilo že pred stoletji na Kitajskem, kjer so s čajem plačevali vojake.

Portugalski osvojevalci južne Amerike so pa zanesli v južno Ameriko tobak kot plačilno sredstvo. Če je domačin postregel evropskemu vojaku, mu je ta potisnil smodko v usta. S tobakom plačujejo še dandanes nekateri divji rodovi. V Virginiji (po tej deželi se imenujejo znane smodke) so plačevali zamorske delavce na tobačnih nasadih s tobakom.

Narodi, ki so se pečali s poljedelstvom, so merili in cenili razne vrednostne predmete s živino. Tako je bilo še v homerskih časih. Lepo okrašen trinožni stolček je veljal 12 volov, sužnja pa 4 vole. Manjše in cenejše predmete pa so cenili in »merili« z ovcami. Latinska beseda »pecunia« (denar) prihaja od besede »pecus« (živina).

Kovan denar pa so izdelovali baje najprej v Lidiji. Podoba vladarja na denarju je pa jamčila vsakomur, da ima denar pravo težo in da je res srebrn ali zlat.

Kuga iz groba

V Kesmarku na Slovaškem popravljajo stare katoliško cerkev. Pri prezidavanju pa je naletel neki zidar na staro grobnico. Že naslednjega dne pa so zidarja popadli silni krči in po vsem njegovem telesu so se pojavile modre lise; po 24 urah pa je umrl v strašnih bolečinah. Preiskava tega slučaja je dognala, da sta bila v grobu pokopana neka ženska in 4-letni otrok; pokopali so tam oba že pred 240 leti. Trupla pa še niso strohnela. Kakor pripovedujejo stare listine, je takrat v tistih krajih divjala strašna kuga in vse kaže, da so ostali kužni bacili še do danes živi in strupeni.

Velika pipa

V muzeju v Braunschweigu hranijo pipo (za kajenje), ki je brčkone največja na svetu. Pipa je bila najprej last nekega kluba, ki se je imenoval »Oblak dima«. Pipa je dvakrat visoka kakor človek povprečne velikosti, debela pa je tako kakor človeška roka. Na strah ima luknjice, tako da kadil iz nje lahko 9 oseb hkrati. V pipo lahko nabašejo naenkrat 3 kile tobaka.

Čudne zahteve

Tudi časopišni oglasi so včasih prav zanimivi, skoraj še bolj kakor druge stvari v časopisih, kajti v oglasih se nam razkriva v veliki meri življenje takšno kot je. Tako je stal pred nekaj dnevi v nekem velikem nemškem listu oglas, da išče velika trgovina z železnino vajenca, ki bi vložil v podjetje nekaj tisoč mark kot deležnik tvrdke; neki mesar je iskal vajenca z — maturo; neka tvrdka pa je iskala kot prodajalca pravega in resničnega doktorja prava, ki naj bi pripravljval svojega šefa za doktorski izpit.

ZA KRATEK ČAS

»Ti, mama, zakaj pa dežuje?«

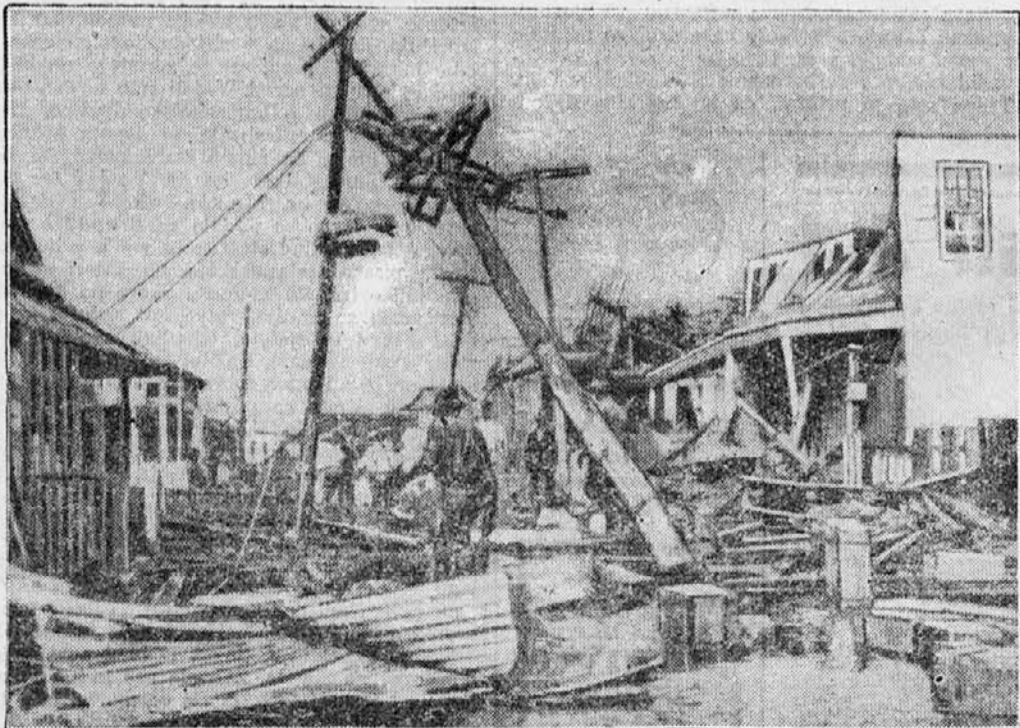
»Zato, da rože ne uvenejo in usahnejo.«

»Zakaj pa dežuje potem na hodnik (trotoar)?«

Povratek tovarišev profesorja Wegenerja iz Greenlandije

Od leve na desno: dr. Sorge, gospa dr. Sorge, gospa dr. Georgi in dr. Georgi. — V Kopenhagen so prišli 23. septembra. Povedali so, da je najhujši mraz dosegel 60 stopinj pod ničlo in pojavili so tudi smrt profesorja Wegenerja.

Prva slika o razdejanju v Honduras-u vsled orkana

Na sliki vidimo razdejanje na glavni ulici mesta Belize v Honduras-u. Orkan je zahteval nad 1000 človeških žrtev.